

Nr 82.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1954/55 till Utbildningskurser för sysselsättnings- och arbetsterapeuter; given Stockholms slott den 12 februari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Gunnar Hedlund.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att en kortare kurs, kompletteringskurs, för utbildning av terapeuter inom sinnessjukvården anordnas under nästa budgetår. Vidare äskas medel för andra läsåret av den ordinarie utbildningskursen, vilken började hösten 1953.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NOR-DENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under elfte huvudtiteln, punkten 110, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utbildningskurs för sysselsättnings- och arbetsterapeuter* för budgetåret 1954/55 beräkna ett anslag av 81 500 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga denna fråga till fortsatt behandling.

Inledning.

Sedan år 1949 bedrives vid slöjdföreningens skola i Göteborg en försöksvis anordnad utbildning av arbets- och sysselsättningsterapeuter. Utbildningen är tvåårig. Hittills har två kurser avhållits; den tredje tog sin början hösten 1953. Till varje kurs har omkring ett tjugotal elever antagits.

I anledning av motion till 1953 års riksdag uttalade statsutskottet (utl. nr 11, s. 60), att utskottet ansåg, att kapaciteten för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter måste ökas för att behovet av terapeuter skulle kunna fyllas inom rimlig tid. Ur denna synpunkt förelåg enligt utskottets mening starka skäl för att giva överstyrelsen för yrkesutbildning i uppdrag att undersöka möjligheterna till vidgade utbildningsmöjligheter. Utskottet förutsatte emellertid, att Kungl. Maj:t ägnade frågan erforderlig uppmärksamhet även utan särskild framställning från riksdagens sida. Utskottets uttalande föranledde icke någon erinran från riksdagen.

Genom beslut den 17 juli 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt överstyrelsen för yrkesutbildning att i samråd med medicinalstyrelsen verkställa utredning rörande frågan om vidgade möjligheter till utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

I beslutet framhölls, att vid utredningsarbetet särskilt skulle uppmärksammas, huruvida nya utbildningskurser kunde påbörjas varje år samt huruvida kurser kunde anordnas även vid annan lämplig skola än den nuvarande, eventuellt såsom förberedelse till kurserna vid denna skola. Vidare skulle uppmärksammas, huruvida den nuvarande tvååriga utbildningen, med tillgodoseende av kravet på fullgod utbildning av terapeuterna, kunde förkortas.

Med skrivelse den 29 oktober 1953 har överstyrelsen för yrkesutbildning överlämnat utredning i ärendet.

Överstyrelsen föreslår ifråga om *den ordinarie utbildningen*, att nya kurser vid slöjdföreningens skola i Göteborg skall påbörjas varje år och att i samband därmed kurstiden minskas till ett år. Den första ettåriga kursen skulle börja hösten 1955, då nu pågående kurs avslutats. För att den nuvarande utbildningsstandarden skall kunna bibehållas, förordar överstyrelsen, att viss utbildning i olika slöjdämnen skall vara inhämtad före inträdet vid den ettåriga kursen. Överstyrelsen föreslår härjämte såsom en temporär åtgärd anordnande av kortare kurser, *kompletteringskurser*, för vissa kategorier.

Över den framlagda utredningen har yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, socialstyrelsen, direktionerna för Sundby sjukhus, Ryhovs sjukhus och Sidsjöns sjukhus, arbetsmarknadsstyrelsen, statens sjukhusutredning av år 1943, 1952 års yrkesutbildningssakkunniga, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott, styrelsen för slöjdföreningens skola i Göteborg, statens sjukhuspersonals förbund, föreningen för arbets- och sysselsättningsterapi, svenska läkaresällskapet och Malmö stads sjukhusdirektion. Överstyrelsen har inhämtat yttrande av kursnämnden vid slöjdföreningens skola samt av föreningen för arbets- och sysselsättningsterapi. Sistnämnda båda yttranden redovisas i det följande tillsammans med övriga utlåtanden.

I förenämnda skrivelse har överstyrelsen tillika hemställt, att anslaget för budgetåret 1954/55 uppföres med 103 000 kronor, varav 60 000 kronor avser kostnaderna för andra läsåret av den hösten 1953 påbörjade kursen samt 43 000 kronor kostnaderna för två kompletteringskurser.

Med hänsyn till pågående utredningar rörande yrkesutbildningen på olika områden, anser jag, att överstyrelsens förslag till omläggning av den ordinarie utbildningen bör prövas i ett vidare sammanhang. Behovet av utbildade terapeuter är emellertid trängande, framför allt inom sjukvården. Den till sinnessjukvården hörande personalen, för vilken utbildningen vid slöjdföreningens skola i första hand varit avsedd, har hittills på grund av medsökandenas bättre grundutbildning endast i mycket begränsad omfattning kunnat vinna inträde vid kurserna. Jag anser det erforderligt, att

åtgärder snarast vidtages för att förbättra möjligheterna särskilt för sinnessjukhusen att tillämpa en modern och rationell sysselsättnings- och arbetsterapi. Med hänsyn härtill finner jag mig redan nu — utan avbidan på prövningen av frågan om terapeututbildningen i allmänhet — böra upp- taga överstyrelsens förslag om kompletteringskurser till behandling.

I det följande lämnar jag till en början en kort redogörelse för den nuvarande terapeututbildningen. Därefter behandlar jag överstyrelsens utredning i vad densamma avser kompletteringskurserna samt yttrandena däröver.

Nuvarande utbildning.

Den nuvarande tvååriga utbildningen står under överinseende av överstyrelsen för yrkesutbildning. Den allmänna tillsynen utövas av en särskild kursnämnd, vilken bl. a. beslutar om intagning av kursdeltagare. För inträde kräves, att sökande skall ha fyllt 19 år, ha normalskolekompetens eller realexamen eller två kurser vid folkhögskola eller därmed jämförlig utbildning, ha tjänstgjort minst sex månader vid kroppssjukhus, sinnessjukhus eller vårdhem eller ha förvärvat därmed jämförlig erfarenhet samt äga intresse för pedagogiskt arbete. Vidare bör sökande, om möjligt genom insända arbetsprov, styrka sin lämplighet för terapeutverksamhet.

På grund av bristen på utbildade terapeuter inom sinnessjukvården har Kungl. Maj:t föreskrivit, att inom denna vårdgren verksam och för terapeutverksamhet lämplig personal skall givas företräde till förefintliga elevplatser.

Antalet sökande i förhållande till antalet elevplatser har vid samtliga tre kurser varit mycket stort, 205, 156 resp. 147, av vilka 21, 23 resp. 22 antagits.

Till de olika kurserna har från statlig och annan sinnessjukvård anmält sig 33, 28 resp. 45 sökande, av vilka blott 7, 4 resp. 9 ansetts kunna antagas.

Utbildningen avser socialmedicinsk och konsteknisk undervisning. Tillsammans har den social-medicinska utbildningen vid kurserna 1949/51 och 1951/53 omfattat 339 resp. 268 timmar samt den konstekniska 1 620 resp. 1 810 timmar.

Föreliggande förslag och yttranden.

Överstyrelsen för yrkesutbildning.

Överstyrelsen framhåller, att frågan om en utvidgning av utbildningsmöjligheterna för sysselsättnings- och arbetsterapeuter måste ses mot bakgrunden av *behovet* av arbetskraft på detta område. Styrelsen gör därför en uppskattning av detta behov inom olika grenar av sjuk- och socialvården.

Överstyrelsen erinrar härvid, att enligt de beräkningar, som företagits av kommittén för partiellt arbetsföra och statens sjukhusutredning av år 1943

och som fortfarande torde vara aktuella, det sammanlagda behovet av terapeuter inom sjukvården skulle uppgå till 475, fördelade på olika anstalter enligt följande sammanställning.

	Antal terapeuter
Sanatorier	52
Kustsanatorier och Solhems sjukhus	7
Vanförestalternas kliniker	7
Pensionsstyrelsens fristående kuranstalter	7
Lasarett och liknande kroppssjukhus	ca 200
Statliga sinnessjukhus	162 ¹
Storstädernas sinnessjukhus	40
	Summa terapeuter 475

Detta anser överstyrelsen kunna betecknas såsom ett minimibehov för sjukvården, då till detsamma bör läggas ett icke specificerat behov av sysselsättnings- och arbetsterapeuter för hemmen för lättskötta sinnessjuka. Inom åldringsvården finnes även ett stort behov av sysselsättnings- och arbetsterapeuter. Någon exakt beräkning beträffande storleken av detta behov föreligger dock icke. Förutsätter man att det behövs minst en terapeut i varje län samt dessutom ett visst antal i de större städerna, torde behovet för åldringsvården f. n. kunna uppskattas till 30 å 40 terapeuter.

Även inom den moderna fångvården erfordras sysselsättnings- och arbetsterapeuter. En del av fångvårdens klientel kan sålunda på grund av viss abnormitet ej sysselsättas annat än i arbetsterapeutisk form. F. n. finns 7 arbetsterapeuter, varav endast en genomgått kursen i Göteborg, anställda inom fångvården. Man räknar med åtminstone en fördubbling. Det framtida behovet kan således beräknas uppgå till 15 å 20.

Enligt dessa beräkningar kan det sammanlagda behovet av sysselsättnings- och arbetsterapeuter uppskattas till drygt 525. Detta antal bör emellertid ses mot bakgrunden av det förhållandet, att det för dagen icke finns motsvarande antal tjänster. Överstyrelsen anser dock, att man med hänsyn till det visade intresset för ifrågavarande terapiverksamhet kan utgå ifrån att huvudmännen för de olika sjukvårdsanstalterna skall vara villiga att inrätta tjänster alltefter tillgången på utbildade terapeuter. Vid slöjdföreningens skola i Göteborg har utbildats ett 40-tal och vid en av sjukhusdirektionen i Stockholm år 1948 anordnad utbildningskurs ett 20-tal terapeuter. Härtill kommer ett mindre antal, som på annat sätt erhållit jämförlig utbildning, exempelvis vid skolor och kurser i utlandet. Endast en ringa del av behovet kan alltså f. n. täckas med specialutbildad personal.

För att inom rimlig tid kunna tillgodose det mest trängande behovet av utbildade terapeuter, torde man enligt överstyrelsens mening få anlita *extraordinära utbildningsåtgärder*. Härvid synes böra övervägas att anordna kortare kurser, *kompletteringskurser*.

¹ Häri har inräknats 17 föreståndare för arbetsterapi.

Redan de förut omnämnda kommittéerna förutsatte, att med erfarenhet från den ordinarie utbildningen kompletteringskurser skulle anordnas för dem, som endast till vissa delar genomgått för terapeuterna erforderlig utbildning och därför vore i behov av en kompletterande undervisning för att bli kompetenta. Statsutskottet ifrågasatte i sitt utlåtande nr 51/1949 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 42, om icke utbildningen åtminstone till en början borde inriktas på ett större antal korta kurser.

Överstyrelsen finner det i nuvarande läge lämpligt att kompletteringskurser anordnas med syfte att dels ge vissa delar av den nu verksamma terapeutpersonalen erforderlig utbildning, dels åstadkomma en snabb uppbyggnad av terapeutkåren.

Kurserna bör avses för dem, som inom sjukvården f. n. sysslar med olika grenar av sysselsättnings- och arbetsterapi. I regel äger dessa redan ett visst praktiskt kunnande och erfarenhet beträffande speciella områden av hantverk och konsthantverk. Vad som saknas är i allmänhet den socialmedicinska utbildningen och en psykologisk-pedagogisk trimning samt kunskaper i sysselsättnings- och arbetsterapiens metodik. De föreslagna kompletteringskurserna bör ordnas för olika kategorier alltefter behovet av sysselsättnings- och arbetsterapeuter inom olika områden, i första hand för sinnessjukhusens personal, närmast för dem, som nu arbetar i arbetssalar och liknande, och i andra hand för sysselsättnings- och arbetsterapeuter, vilka utan att ha erhållit vederbörlig utbildning är verksamma inom den övriga sjukvården. Därest barnsjukhusen kommer att ytterligare utbyggas, bör lämpligen övervägas att eventuellt i anslutning till något seminarium för barnträdgårdslärarinnor anordna en specialkurs för barnträdgårdslärarinnor, som önskar bli barnterapeuter.

Kompletteringskurserna är icke avsedda att ge generell kompetens såsom sysselsättnings- och arbetsterapeut utan blott kompetens för ett speciellt arbetsområde.

För inträde till kompletteringskurs bör utöver folkskolan krävas väl vitsordad tjänstgöring i arbetssalar eller som sysselsättnings- och arbetsterapeut vid sjukhus under längre tid, varjämte genom arbetsprov eller på annat sätt bör styrkas tillräckliga kunskaper i ett eller flera slöjdämnen.

För tillträde till en eventuell specialkurs för barnterapeuter bör krävas examen som barnträdgårdslärlarinna jämte kortare sjukhuspraktik.

Inträdesåldern torde sättas till lägst 20 år. Någon övre åldersgräns bör icke fastställas.

Kurstiden föreslås omfatta omkring 4 månader. Åt den teoretiska utbildningen synes böra anslås ungefär halva tiden och åt den praktiska halva. Utbildningen bör anpassas till de speciella arbetsuppgifter, varåt eleverna i framtiden skall ägna sig.

Beträffande kompletteringskursernas förläggning framhåller överstyrelsen, att det visserligen kunde vara önskvärt att genom förläggning av kur-

serna till olika skolor sprida utbildningsmöjligheterna till olika delar av landet, men att övervägande skäl dock synes tala för en koncentration av utbildningen. Tillgången på kvalificerade lärare för den social-medicinska utbildningen är begränsad. Endast på ett fåtal orter torde därför erforderlig sakkunskap finnas tillgänglig i full utsträckning. Det synes vidare vara angeläget att även för kompletteringskurserna tillgodogöra sig de erfarenheter beträffande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter, som finns samlade hos kursnämnden och vid slöjdföreningens skola i Göteborg. Denna skola torde alltså i första hand böra utnyttjas även för kompletteringskurserna. Då verkstadslokalerna därstädes redan nu är otillräckliga, är det dock ej möjligt att mottaga flera elever för praktisk slöjdt teknisk utbildning. Skolan har emellertid under hand förklarat sig villig att åtaga sig den teoretiska delen av kompletteringskurserna, d. v. s. den social-medicinska utbildningen kompletterad med viss konsteknisk teori, såsom stillära m. m. Detta har man möjligheter till, då tillgången på föreläsningssalar är bättre än i fråga om verkstäder.

Den praktiska utbildningen i olika slöjdämnen måste med vissa undantag förläggas till annan plats. Överstyrelsen anser Älvsborgs läns landsting tillhöriga Steneby skolor för yrkesundervisning i Dals Långed — med hänsyn till läge och undervisningsprogram — vara den lämpligaste. Denna del av undervisningen bör omfatta cirka 2 månader. Skolan har under hand förklarat sig villig att anordna denna undervisning, som i viss utsträckning torde kunna individuellt anpassas efter elevernas inriktning och praktiska förkunskaper.

Beträffande ledningen av kompletteringskurserna anser överstyrelsen, att densamma för kurserna i sin helhet bör anförtros åt kursnämnden i Göteborg. Såsom kursföreståndare bör tjänstgöra rektor vid slöjdföreningens skola. Som kursledare bör för den tid, då utbildningen är förlagd till slöjdföreningens skola, tjänstgöra kursledaren vid den ordinarie utbildningskursen, och för den tid, då utbildningen är förlagd till Steneby skolor, rektorn vid dessa skolor.

Överstyrelsen föreslår till en början två kurser per år. Antalet elever bör bero på antalet lämpliga sökande, dock högst 20 i varje kurs.

Med hänsyn till att det aktuella behovet av sysselsättnings- och arbetsterapeuter torde vara störst inom sinnessjukvården föreslår överstyrelsen, att den första kompletteringskursen anordnas för personal vid sinnessjukhusen. Medicinalstyrelsen har förordat, att för tillträde till denna kurs skall krävas minst fyra års anställning inom sinnessjukvården, varav minst ett år i verkstäder eller arbets-salar, samt dessutom styrkt fallenhet för handledning av patienters sysselsättning och arbete.

Enligt överstyrelsens mening bör denna utbildningskurs icke begränsas till befattningshavare vid de statliga sinnessjukhusen. Kursen bör förslagsvis börja i augusti eller september 1954.

Beträffande uppläggningsen av denna kurs har kursnämnden vid slöjdföreningens skola i Göteborg tillsammans med representanter för landsföretaget i Älvsborgs län samt rektorn vid Steneby skolor för yrkesundervisning gjort upp följande preliminära timplan, mot vilken överstyrelsen ej har något att erinra.

Vid *slöjdföreningens skola* i Göteborg skulle huvudsakligen meddelas social-medicinsk utbildning. Kurstiden beräknas till 8 veckor med tillhoppa 270 undervisningstimmar, fördelade enligt följande.

	Antal timmar
<i>I. Medicinsk utbildning.</i>	
Medicinsk nomenklatur, anatomi (översiktskurs), fysiologi, rörelselära	30
Psykatri och psykopatologi i anslutning till arbetsterapiens teori.	10
Sysselsättnings- och arbetsterapiens teori (häri ingår även ortopedi).	40
<i>II. Social utbildning.</i>	
Socialpolitik och sociallagstiftning	30
Psykologi och pedagogik.	20
<i>III. Konsteknisk utbildning.</i>	
<i>Teoretisk:</i>	
Stillära	30
Materiallära med komposition	60
<i>Praktisk:</i>	
Modellering och teckning	30
Borstslöjd	20
<hr style="width: 50%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/> Summa timmar 270	

Vid *Steneby skolor* skulle den *praktiska utbildningen* huvudsakligen äga rum. Kursen skulle pågå 8 veckor och omfatta tillhoppa 350 undervisningstimmar med följande fördelning på ämnen.

	Antal timmar
Vävning	40
Korgslöjd	80
Halmslöjd	40
Ben-, horn-, plastslöjd	40
Träslöjd	40
Metallslöjd	80
Föreläsningar.	30
<hr style="width: 50%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>	

S:a timmar per elev 350

Enligt överstyrelsens uppfattning bör möjlighet finnas att i viss mån anpassa omfattningen av undervisningen i olika ämnen efter elevernas praktiska förkunskaper. Kostnaderna för en kompletteringskurs uppskattar överstyrelsen till 21 500 kronor, varav arvoden till kursnämnden 500, arvode till kursföreståndare 500, arvoden till kursledare 1 000, undervisningsarvoden 12 500, ersättning till slöjdföreningens skola 1 000, ersättning till Steneby yrkesskolor 2 500, arbetsmaterial 1 500 samt diverse utgifter 2 000 kronor.

Då kompletteringskurserna till en början är avsedda endast för personer, som redan har en längre anställning inom den statliga eller kommunala

sjukvården utgår överstyrelsen ifrån att dessa av sina resp. huvudmän beviljas minst samma förmåner, som nu gäller för skötare och sköterskor inom den statliga sinnessjukvården. Några särskilda kostnader för stipendier har överstyrelsen därför icke ansett sig behöva räkna med.

Yttranden.

Det av utredningen redovisade behovet av sysselsättnings- och arbetsterapeuter har vitsordats av det stora flertalet remissmyndigheter, i vad avser anstalter för långvarigt sjuka.

Beträffande behovet av terapeuter vid de statliga sinnessjukhusen anför dock *direktionen för Sidsjöns sjukhus* att den betvivlar, att behovet av kvalificerade terapeuter är så stort som 162. Man bör nämligen även för framtiden räkna med att — såsom f. n. är fallet — viss sjukvårdspersonal med fallenhet för och praktisk utbildning i terapi kommer att tjänstgöra som arbetsledare på verkstäder m. m. De kvalificerade sysselsättnings-terapeuterna vid sinnessjukhusen torde däremot ha sin huvuduppgift som ledande, rådgivande och impulsgivande inom sysselsättningsterapien i stort.

Det uppskattade behovet av 200 terapeuter vid lasarett och därmed likställda sjukhus har föranlett kritik från *svenska landstingsförbundet* som framhåller, att med den nedpressning av liggetiden, som under senare år skett, möjlighet knappast förefinnes att ordna arbetsterapi vid dessa sjukhus. Erfarenheten har också givit vid handen, att terapeuttjänster vid lasarett, förutom vid barnavdelningar, endast inrättats i sådana fall, där vårdtiden är relativt lång, nämligen vid sjukhus, som är försedda med specialavdelningar för psykiatri, lungsjukdomar, reumatiska sjukdomar och ortopedi. Liknande synpunkter framföres av *Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott* och av *direktionen för Sidsjöns sjukhus*.

Förslaget om kompletteringskurser har i princip tillstyrkts av samtliga remissinstanser, vilka yttrat sig i denna del. Åtskilliga konstaterar med tillfredsställelse, att detsamma erbjuder möjlighet att häva den mest akuta bristen på sysselsättnings- och arbetsterapeuter.

Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott framhåller, att genom de föreslagna kompletteringskurserna till terapiverksamheten torde komma att knytas en del intresserade och verksamma terapeuter. Utskottet tillstyrker förslaget om förläggande till Steneby skolor av viss del av kurserna. Den verksamhet inom terapeututbildningen, som under ett antal år bedrivits vid skolorna, synes garantera sakkunskap och erfarenhet, i vad avser ledningen av de praktiska avsnitten av utbildningen. Utskottet och skolornas styrelse är angelägna om att ställa befintliga resurser till förfogande för den nya verksamheten.

Statskontoret finner sig endast kunna tillstyrka en kompletteringskurs för nästa budgetår.

Arbetsmarknadstyrelsen och direktionen för Sidsjöns sjukhus har ställt sig tveksamma men funnit förslaget godtagbart med hänsyn till det stora behovet av terapeuter. Direktionen för Sidsjöns sjukhus framhåller dock de svårigheter, som erfarenhetsmässigt alltid följer med förekomsten inom ett yrkesområde av två grupper med kvalitativt olika utbildning men med möjlighet att inneha tjänst i samma löneställning.

Även svenska stadsförbundet och Malmö stads sjukhusdirektion framhåller, att det i längden måste anses mest ändamålsenligt med enhetlig utbildning och enhetlig kompetens.

Föreningen för arbets- och sysselsättningsterapeuter förordar, att kompletteringskurser i socialmedicin med det snaraste anordnas för arbetsterapeuter, som sedan flera år arbetat vid sjukhus men som saknar den medicinska utbildningen, för personer, som har en fullgod utbildning i konsthantverk och erforderlig sjukhuspraktik, samt för barnträdgårdslärarinnor, som vill ägna sig åt arbete vid barnsjukhus. Däremot kan föreningen ej tillstyrka den föreslagna fyramånaderskursen för sinnessjukhuspersonal. Föreningen betonar bl. a., att en sådan utbildning av terapeuter inom sinnessjukvården för lång tid framåt kan verka återhållande på den upprustning av sinnessjukvårdens kvalitet, som eftersträvas. Skulle förslaget i denna del godtagas, bör i första hand endast en kurs anordnas, så att erfarenhet kan vinnas beträffande sinnessjukhuspersonalens förmåga att tillgodogöra sig utbildningen.

Svenska stadsförbundet anser ej, att det redovisade behovet av terapeuter ger vid handen, att personal inom den statliga sinnessjukvården bör givas företrädesställning. De begränsade utbildningsmöjligheter, som man tills vidare har att räkna med, synes böra utnyttjas så, att tillgången på utbildade terapeuter för olika kategorier av anstalter såvitt möjligt kommer att motsvara behovsfördelningen utan företräde för sinnessjukhusen.

Den föreslagna kursplanen för kompletteringskursen för sinnessjukhuspersonal har ej mött erinringar i de avgivna yttrandena.

Beträffande kostnaderna för kursverksamheten under nästa budgetår framhåller statskontoret, att anslaget bör beräknas på grundval av nu bedriven utbildningsverksamhet, utökad med en kompletteringskurs. Då belastningen å förevarande anslag för budgetåret 1952/53 uppgått till i runt tal 44 600 kronor och för budgetåret 1951/52 till omkring 45 600 kronor, anser ämbetsverket, att medelsanvisningen till nu pågående kurs för nästa budgetår bör kunna begränsas till omkring 45 000 kronor. Vad angår den för kompletteringskursen uppgjorda kostnadskalkylen framhålls, att belastningen för budgetåren 1951/52 och 1952/53 å posterna till arvoden till kursnämndens ledamöter och till diverse utgifter i staten för den ordinarie utbildningskursen utgjort endast 208 och 142 resp. 1 626 och 941 kronor. Arvodesbeloppet å 1 000 kronor för två kursledare synes vidare tilltaget i överkant. Ämbetsverket håller före, att det för kompletterings-

kursen beräknade statsbidraget å 21 500 kronor bör kunna nedsättas till i vart fall 20 000 kronor. Anslaget för nästa budgetår skulle således totalt uppföras med (45 000 + 20 000) 65 000 kronor, vilket i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade beloppet innebär en uppräknings med 5 000 kronor.

Departementschefen.

Vid anmälan av propositionen nr 42 till 1949 års riksdag angående åtgärder för en effektiviserad sysselsättnings- och arbetsterapi framhöll föredragande departementschefen, att en väl organiserad arbetsterapi vore av värde för att hos långvarigt sjuka bibehålla en tidigare yrkesfärdighet eller, där återgång till förutvarande yrke icke kunde komma i fråga, bereda förutsättningar för annat slag av förvärvsarbete. Även ur psykologisk synpunkt vore en sådan utbildning av värde i olika hänseenden. Departementschefen ansåg det i överensstämmelse härmed mest angeläget att tillgodose behovet av terapeuter vid anstalter för långvarigt sjuka eller invalidiserade såsom sinnessjukhus, sanatorier m. fl. anstalter. En försöksutbildning borde enligt hans mening anordnas för ett antal redan i tjänst varande befattningshavare inom sjukvården, i första hand för lämpliga skötare och sköterskor vid sinnessjukhusen.

I enlighet med vad i propositionen nr 42 förordats, har alltsedan år 1949 utbildning för terapeuter varit anordnad vid slöjdföreningens skola i Göteborg. Utbildningen är tvåårig. Vid de hittills avhållna kurserna har totalt 42 terapeuter utbildats. Av dessa har 11 kommit från sinnessjukvården.

Den nu av överstyrelsen för yrkesutbildning företagna utredningen visar, liksom de utredningar som på sin tid verkställdes av kommittén för partiellt arbetsföra och statens sjukhusutredning av år 1943, att behovet av terapeuter är mycket stort samt att tillgången på för ändamålet utbildad personal är ytterst begränsad. Överstyrelsen har härvid i fråga om sjukvården anslutit sig till de beräkningar, som gjorts av de nyssnämnda kommittéerna. För egen del anser jag mig i likhet med remissinstanserna kunna godtaga det redovisade behovet av terapeuter för långvarigt sjuka, totalt omkring 300. Behovet av terapeuter vid lasaretten synes däremot vara mera svårbedömbart och det kan måhända ifrågasättas om det är så stort som överstyrelsen angivit.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, har för sinnessjukvårdens del de hittills vidtagna åtgärderna i fråga om terapeututbildningen icke lett till önskat resultat. Möjligen har härtill bidragit, att vid bedömningen av sinnessjukhuspersonalens förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen de kunskaper, som denna personal förvärvat under långvarig tjänstgöring som skötare och sköterskor vid sinnessjukhusen, undervärderats. Även om så ej skett torde man dock icke kunna räkna med att annat än ett ganska begränsat antal befattningshavare från sinnessjukvården skulle kunna an-

tagas till sådana kurser, som anordnats vid slöjdföreningens skola i Göteborg. Det torde icke heller kunna påräknas, att elever, som tidigare icke varit verksamma inom sinnessjukvården, efter avslutad terapeututbildning skulle komma att söka sig till terapeutverksamhet inom denna vårdgren. Uppgift om hur de vid slöjdföreningens skola utbildade terapeuterna fördelar sig på olika vårdgrenar föreligger endast beträffande eleverna vid 1949/51 års kurs. Av de från denna kurs utexaminerade eleverna har endast de, som rekryterats från sinnessjukhuspersonalen, efter genomgången utbildning ägnat sig åt terapeutverksamhet inom sinnessjukvården.

På grund av vad sålunda anförts, anser jag, att särskilda åtgärder bör vidtagas för att så snabbt som möjligt utbilda ett antal terapeuter för sinnessjukvården. De av överstyrelsen föreslagna kompletteringskurserna med en kurstid av fyra månader, fördelad på slöjdföreningens skola i Göteborg och Älvsborgs läns landsting tillhöriga yrkesskolor i Dals-Långed, synes vara lämpliga för att tillgodose detta utbildningsbehov. För vinnande av mera erfarenhet torde dock till att börja med endast en kurs böra komma till stånd. Jag föreslår därför, att under nästa budgetår anordnas en sådan kompletteringskurs för personal inom sinnessjukvården, i första hand den statliga. Härvid bör av medicinalstyrelsen angivna inträdeskrav gälla.

Frågan huruvida kompletteringskurser i fortsättningen, såsom överstyrelsen föreslagit, bör anordnas även för andra personalkategorier inom sjukvården alltefter det akuta behovet av terapeuter inom olika områden, anser jag icke böra lösas generellt utan från fall till fall, då ett sådant behov kan anses ha uppstått.

Vad angår kostnaderna för den ordinarie kursen under nästa budgetår, har jag inhämtat, att orsaken till den av statskontoret påtalade låga belastningen å anslaget under de båda sistförflutna budgetåren i huvudsak beror på att de för stipendier och diverse utgifter avsedda beloppen icke ianspråktagits i beräknad omfattning. Det för innevarande budgetår till stipendier anvisade beloppet har ännu icke till någon del utnyttjats. Då under nästa budgetår det andra läsåret av den nu pågående kursen börjar, torde man icke behöva räkna med att ansökningar om stipendier skall inkomma i någon väsentligt större utsträckning än hittills. Med hänsyn till det anförda anser jag beloppen till stipendier och diverse utgifter för nästa budgetår kunna nedräknas från 9 000 resp. 5 000 till 2 000 resp. 3 000 kronor eller med tillhoppa 9 000 kronor. Kostnaderna för den ordinarie kursen skulle då uppgå till 51 000 kronor. För en kompletteringskurs beräknar jag i likhet med överstyrelsen 21 500 kronor.

Sammanlagt skulle alltså för budgetåret 1954/55 böra anvisas (51 000 + 21 500) 72 500 kronor. Anslaget torde böra benämnas Utbildningskurser för arbets- och sysselsättningsterapeuter.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurser för sysselsättnings- och arbets-
terapeuter* för budgetåret 1954/55 under elfte huvudtiteln
anvisa ett anslag av 72 500 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Örtenberg.